

CONVERSIA - SINGURA ȘANSĂ PENTRU PATRIMONIUL INDUSTRIAL DE ÎNCEPUT DE SECOL XXI DIN BUCUREȘTI

Mihaela BOGĂȚEANU

Sfârșit de secol XIX, început de secol XX. La periferia unei capitale cu o personalitate proprie și un caracter aparte situată între Orient și Occident (Bucureștii) mai timid sau mai avântat începe revoluția industrială. Se ridică clădiri impunătoare, nobile și foarte solide din cărămidă roșie. „Frontoane cu ferestre rotunde [...], calcane fără ferestre ca niște artefacte egiptene” (Mircea Cărtărescu – *Mi-au dărâmat moara* – articol din *Jurnalul Național*, 2005) se avântă impunătoare spre cer. Astfel s-au născut Morile Olmazu (înființată de frații Olmazu ~1865) și Assan (G. Assan și I. Martinovici -1853- înființată înaintea primei fabrici de cărămidă din București și construită din cărămidă adusă din Austria și Germania). Fabricile de Cărămidă (ex –Tonolla – prima fabrica de cărămidă din București înființată de Max Tonolla în 1865 și dispărută în 1960 pentru a face loc Circului de Stat) majoritatea situate în nordul și estul orașului și dispărute în prezent, Fabricile de Țesături (*Postavul* existentă în 1928, Dambovița, înființată în 1928), Fabricile de Bere (ex – Bragadiri înființată în 1894), Fabrica de muniție (*Pirotehnia Armatei*- existentă în 1865), Tipografiile (ex - *Cartea Românească* înființată în anul 1913) și altele.

Până la cel de al –II-lea război mondial aceste fabrici au fost motorul economiei orașului și au avut o contribuție substanțială la dezvoltarea și creșterea orașului.

Odată cu schimbarea regimului politic de după război a venit și naționalizarea mijloacelor de producție. În acel moment toate aceste fabrici au trecut în proprietatea statului. Majoritatea și-au păstrat specificul, au continuat sa producă până în 1989 sub alte denumiri și în timp li s-au făcut adăugiri și extinderi. Odată cu căderea comunismului s-a trecut la o așa-

zisă privatizare, în fapt o forma mascata de falimentare. Interesant este faptul ca regimul comunist a produs mult mai puține daune patrimoniului industrial decât privatizarea din anii 90.

Bucureștii este însă un oraș aparte și dacă în mai toate capitalele europene restaurarea și reconversia siturilor industriale reprezintă un lucru obișnuit, aici acestea sunt masacrate din pricina valorii și dimensiunilor mari ale terenurilor și situării centrale și ultracentrale a acestora unde exista deja infrastructura urbană creată (utilități și rețea de transport). Se face loc astfel unor complexe rezidențiale de blocuri de apartamente cu pretenții de lux – blocuri între blocuri – în fapt clădiri standard ce populează din plin Bucureștii ucigând astfel caracterul, farmecul locului și nu în ultimul rând trecutul istoric al orașului.

Dar până vor fi puse în practică aceste „ambitii” imobiliare Bucureștii este din nou rănit și pustiit. Aceste minunate „clădiri puternice și melancolice” (M. Cărtărescu – același articol) se încovoie sub loviturile buldozerelor și pier lăsând în urma „un deșert de zgură, fiare răsucite din armătura betoanelor, praf și moloz ca de sfârșit de lume” (M. Cărtărescu – același articol). Din fericire se încearcă timid și chiar s-a reușit salvarea parțială sau integrală a unora dintre ele: Fabrica de glucoză transformată în Hotel Caro –salvată parțial; Vama Antrepозite; Tipografia *Cartea Românească*.

Câteva date în plus

TIPOGRAFIA CARTEA ROMĂNEASCĂ – monument istoric – situat în zona de nord a capitalei nord – Bd. Iancu de Hunedoara – anul înființării 1913. A continuat să funcționeze până în anii ‘90 cand a fost închisă și dezafectată. În

prezent se desfășoară lucrări de conversie în Centru comercial și de afaceri, numit *Metropolis Centre*.

MOARA OLMAZU – Șos. Ștefan cel Mare – Aleea Circului, în zona de nord a Bucureștiului - existentă în 1865 – a fost înființată de frații G. și N. Zahariad Olmazu. A funcționat până în 1989 când a fost închisă. În prezent este parțial dezafectată, unele clădiri fiind folosite ca spații de depozitare.

MOARA ASSAN – Șoseaua Ștefan cel Mare (Obor) – situată în nord-estul capitalei – monument istoric. A fost înființată în 1853 de către George Assan și Ioan Martinovici înaintea înființării primei fabrici de cărămidă din București (înființată de Max Tonolla în 1865). A fost construită cu lucrători și materiale aduse din Austria și Germania. A funcționat (cu adăugiri ulterioare) ca "Fabrica 13 Decembrie" până în 1989 iar apoi sub denumirile de Întreprinderea de morărit și panificație "Grâul" S.A. și fabrica de ulei „Solaris” S.A. În anul 2005 s-au făcut demolări abuzive soldate cu distrugerii masive.

DEPOUL DE TRAMVAIE CU CAI – înființat în 1871. Până în 1896 exista o concurență acerbă între tramvaiele cu cai și cele electrice. În 1929 se desființează ultima linie de tramvai cu cai iar până la război depoul adăpostește tramvaie electrice. După război, în perioada comunistă, depoul devine garaj de autobuze și ulterior garaj GETAX pentru taxiuri. După 1990 activitatea încetează. În prezent, prin conversia vechilor hale aici se află un centru comercial care respectă istoria locului și îl readuce în actualitate.

FABRICA DE ȚESĂTURI "DAMBOVIȚA" (denumire din 1936)-monument istoric - Calea Dudești nr. 188 - situată în sud estul orașului – înființată în 1928 și devenită în perioada comunistă Întreprinderea Textila "7 Noiembrie" a funcționat până de curând sub denumirea Uzintex (denumire ulterioară anului

1989). În prezent este dezafectată și parțial demolată, urmând să facă loc unui complex rezidențial cu blocuri de apartamente de lux.

FABRICA DE ULEIU – situată în sudul orașului – Șoseaua Viilor, Str. Spatarul Preda nr 2 – exista în 1928 și a continuat să funcționeze în perioada comunistă sub denumirea de Fabrica de ulei „Muntenia” . În prezent este închisă și propusă spre demolare. În interiorul halei mai exista vechile utilaje.

FABRICA DE TESATURI "POSTAVUL" – situată în sudul orașului - str. Ion Minulescu, Splaiul Unirii–existentă în 1928, devenită în perioada comunistă „Flacăra Roșie” iar după 1989 „Flaros” este în prezent folosită ca spațiu de depozitare pentru diferite firme inclusiv depozit de medicamente.

FABRICA DE BERE BRAGADIRU (Rahova) - monument istoric - înființată în 1894, situată în sud vestul orașului pe Calea Rahovei a continuat să producă bere și în perioada comunistă fiind închisă în anii '90 și dezafectată. Pentru această fabrica există un proiect de transformare în Mall, dar nerealizat.

FABRICA DE MUNITIE - PIROTEHNIA ARMATEI –situată în zona de vest a capitalei – Bd.Iuliu Maniu exista în 1865 fiind menționată în art. 2 al „legii pentru mărginirea și împărțirea Bucureștiului în patru ocoale”. În perioada comunistă și-a schimbat denumirea în PUMAC și profilul activității în fabrica de produse electrotehnice și a continuat să funcționeze până în 1989. În prezent este parțial dezafectată și parțial restaurată și reconvertită în spații comerciale și de birouri pentru diferite firme datorită alcătuirii pavilionare. Din păcate și pentru această fostă platformă industrială există un proiect imobiliar de complex rezidențial de locuințe de lux fără păstrarea nici uneia dintre clădirile actuale.